

HUMANITARNA DEJAVNOST V NAŠEM KRAJU

RAZISKOVALNA NALOGA
ZGODOVINSKI KROŽEK
OŠ IVANA SKVARČE
ZAGORJE OB SAVI

ŠOLSKO LETO 2009/10

PLAZ RUARDI

SODELOVALI SO ČLANI ZGODOVINSKEGA KROŽKA:

Devetošolci: Žan Pirc , Tanita Ostrožnik, Urban Simončič, Patricija Majdič, Špela Juvan, Matic Rogan

Osmošolci: Eva Cizej, Nika Pavlič, Hana Weis, Sabina Dolar, Petra Dolar, Anja Drnovšek

RAČUNALNIŠKA OBDELAVA: Žan Pirc, Tanita Ostrožnik

MENTORICA: MILENA ZUPANČIČ, učiteljica zgodovine

LEKTORICA: Dunja Pušnik

***KO SE ZGODI NESREČA,
JE TREBA POMAGATI!***

I NAMEN NALOGE

Zasavje je regija, kjer je človek v stalnem sporu z naravo, saj že od nekdaj skuša vplivati nanjo in spreminjati okolje (zrak, prst, voda ...). Mi ne bomo govorili oziroma razmišljali o prevelikih emisijah SO₂ ali o poplavni ogroženosti, temveč bomo raziskali ogroženost z zemeljskimi plazovi.

Naša šola vsako leto organizira tekmovanje v krosu v Evroparku Ruardi*. Pot nas vodi mimo nekdanjega plazu Ruardi. Plazenja nismo doživeli, smo pa o njem veliko slišali, zato smo se odločili, da ga raziščemo.

Slika 1: Vzletišče Ruardi

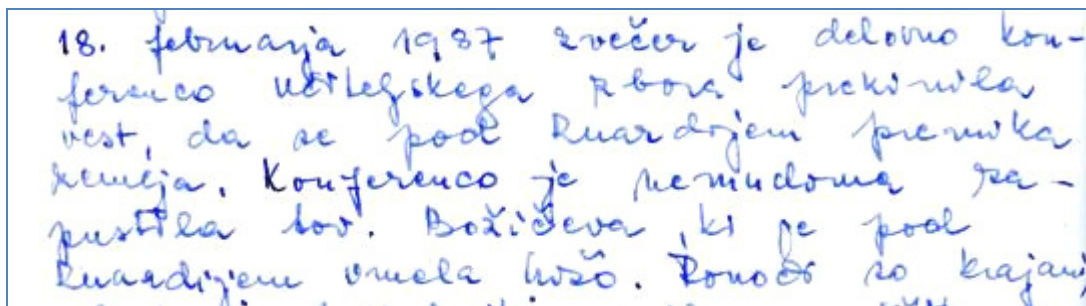
Vir: <http://zagorje.vroca.com/danes.html>

****Leopold Ruard**, po rodu Belgijec, lastnik gorenjskih rudnikov in plavžev v Mojstrani, je z rudarjenjem začel v naši dolini v letu 1795-1796.*

II ZGODBA ANICE BOŽIČ

18. februar 1987

Dopoldan je imela gospa Božič glasbenopedagoško delavnico, popoldan pa pedagoško konferenco na OŠ Ivana Skvarče, kjer je bila zaposlena. Med konferenco je na vrata potrkal gospod Smiljan Tomac in ji rekel, da mora domov, ker se tam nekaj dogaja.

Slika 2: Šolska kronika, OŠ Ivana Skvarče, Zagorje, 1987/88

Z avtomobilom sta se odpeljala k njeni hiši. Tam je izvedela, da se mora za eno noč izseliti in izprazniti hišo. Situacije ni razumela, bila je zmedena. Nekaj stvari je hitro znosila na podstrežje, ker je mislila, da je nekaj narobe s spodnjimi prostori hiše. Oblačila in vse ostalo, kar je imela v omarah, je ob pomoči sorodnikov, sodelavcev, gasilcev in mladinske organizacije odnesla s seboj. Gasilci so začeli razstavljati pohištvo. Luči so ugasnile. V legah nad hišo je plaz pretrgal električno

Slika 3: Hiše A. in P. Božiča

napeljavo. Gasilci in pripadniki civilne zaščite so razstavljali pohištvo v soju baterijskih svetilk. Ker se je mudilo in je bilo že temno, saj je bila ura že krepko čez polnoč, se je pohištvo močno poškodovalo. Niso vedeli, kam naj odnesejo pohištvo in obleke. Za pomoč so prosili sosede in dobre prijatelje, družino Pavlič. Ti so izpraznili garažo, da so lahko vanjo

Vir: Anica Božič

zlagali pohištvo in stvari iz omar.

Gospa Božič se je s svojo hčerko odpeljala v Trbovlje po zeta, da bi ji pomagal, česar si še danes ne zna razložiti.

19. februar 1987

Ob pol štirih zjutraj je gospa Božič še zadnjič pregledala hišo. Na tleh dnevne sobe je našla modro rutko, ki jo ima še danes za spomin. To je bilo zadnje, kar je odnesla iz hiše.

S sinom in možem so odšli v hčerino blokovsko stanovanje. Niso mogli zaspati. Misel, da so morda zadnjič videli hišo, je bila premočna.

Zjutraj je pozvonil telefon. Izvedeli so, da se morajo tudi sosedje izseliti. To je pomenilo, da morajo svoje stvari odnesti iz garaže. Za prenašanje oblek in posode so si v tovarni Lisca izposodili velike rdeče škafe. Vse so preselili v prostore Športnega društva Proletarec. Njihova hiša je pravzaprav zadrževala plaz. Tako so iz nižje ležeče tovarne Lisca izpraznili vse stroje in material. Hiša je okoli poldneva začela močno pokati. Velike mase plazu ni mogla več zadrževati. Nekaj minut čez dvanajsto pa se je dokončno porušila. Hiša, ki so jo zgradili sami, s krvavimi žulji in neizogibnimi odrekanki. Gospod Božič ni mogel doumeti, da je hiša, stara komaj sedemnajst let, porušena do tal. Ta dogodek ga je živčno uničil.

Gospa Anica Božič je hotela na nastalo situacijo vseeno gledati pozitivno. Lahko bi bilo še slabše. Lahko bi se plaz sprožil ponoči, ko bi še spali, in bi jih skupaj s hišo pokopal pod seboj. Na srečo so bili vsi živi in vsaj fizično zdravi.

Hiša je bila zavarovana, vendar samo proti požaru. Finančne pomoči tako od zavarovalnice niso dobili. Od takrat naprej ne plačujejo zavarovanja.

Vsi zaposleni na Elektro Slovenija in sodelavci z Osnovne šole Ivana Skvarče so kot pomoč prispevali svoj takratni dnevni zaslužek. Prav tako so sinovi sošolci zbrali nekaj finančnih sredstev, sin je dobil tudi socialno štipendijo v tretjem in četrtem letniku gimnazije. Pomagali so še sorodniki in sosedje, ki v plazu niso bili prizadeti. Honorar jim je namenila tudi predavateljica, ki je predavala v Zagorju pedagoškim delavcem, čeprav le teh ni niti poznala.

Po treh tednih so se preselili v začasno stanovanje, ki jim ga je odstopilo podjetje Elektro Trbovlje, v katerem je delal Aničin mož. Bilo je skromno, kaj več tudi niso pričakovali.

Slika 7 (4, 5, 6): Plaz ruši hišo Anice in Petra Božiča
Vir: Anica Božič

Država je poslala posebno republiško komisijo, ki je ocenjevala škodo, nastalo pri plazu. Poplačano naj bi dobili vse, kar je ostalo v hiši, in vrednost hiše same. Anica Božič pravi, da so lahko sami zapisali vse, kar je ostalo v hiši. Sama je bila skromna in določenih stvari sploh ni napisala, ker so se ji zdele nepomembne in nevredne omembe. Pravi, da so nekateri napisali tudi stvari, ki jih nikoli niso imeli v hiši, in so bila zato sredstva nepravilno razporejena. Nekateri barake so v času po plazu postale delavnice, hiše pa vile. Denarna sredstva so dobili iz sklada za naravne nesreče po obrokih.

Slika 8: Zbiranje solidarnostnih sredstev

52720-655-128185 - SREDSTVA SOLIDARNOSTI ZA ODPRAVO POSLEDIC NARAVNIH NESREČ ZA POMOČ OBČINI ZAGORJE		
25.2.1987	Komel Miroslav, Ljubljana	5.000.-
"	Novosel Mato, Ljubljana	10.000.-
27.2.1987	VIZ - Glasbena šola	97.061.-
"	VIZ - OVV	348.253.-
"	VIZ - DSSS	93.849.-
"	VIZ - OČ Ivan Kavčič	241.217.-
"	VIZ - OČ Tone Ckroger	455.693.-
"	VIZ - OČ Ivan Skvarča	412.429.-
"	VIZ - Dr. Slavko Grum DPP	38.704.-
"	VIZ - Dr. Slavko Grum	115.372.-

Vir: Zgodovinski arhiv Celje

Začeli so iskati parcele, ki bi bile primerne za postavitev hiše, in hiše, ki bi bile primerne za vselitev. Kupili so hišo v občini Hrastnik. Anici ni bila nikoli pri srcu, zato je ostala v majhnem stanovanju, čeprav je bilo vlažno in brez ogrevanja. Njen mož ni več videl smisla v življenju. Po njegovi smrti je prodala hišo v Hrastniku za malo denarja. Istega leta ji je zbolel še sin. Njena stres in izgubljenost si ob tem težko predstavljamo.

Z denarjem od prodaje si je kupila stanovanje, v katerem živi še danes. Hiše si ni bila nikdar več zmožna zgraditi.

»Ob takšni katastrofi se zaveš, da je hitra pomoč dvakratna pomoč,« nam je zaupala. »V prvih trenutkih po tragediji ti veliko ne pomeni denar, največ pomeni pomoč ljudi, ki ti stojijo ob strani, te tolažijo in ti vlivajo upanje v boljši jutri. Ne smeš se ozirati na preteklost, temveč moraš iti s časom naprej.«

III PLAZ NA DEPONIJU RUARDI V ZAGORJU OB SAVI

Zemeljski plaz se je sprožil 18. februarja 1987 ob 17.45 na odlagališču rudniške jalovine na Ruardiju, saj so v stoletju rudarjenja nanj navozili več kot šest milijonov kubičnih metrov jalovine, od leta 1971 pa vsako leto tudi okrog 60 tisoč kubičnih metrov odpadkov. (Vir: Rozina, Kronika Zagorja, 2000)

Slika 9: Kje so bili strokovnjaki, preden se je sprožil plaz?

Vir: Zgodovinski arhiv Celje

Hrib Ruardi leži v vzhodnem delu Zagorja, v Krajevni skupnosti Franc Farčnik, kjer so svoj prostor našli kinološko, strelsko in planinsko društvo ter zagorski lovci. Mnogi Zagorjani so si na hribu nabirali moči s sprehajanjem. Vsega tega je bilo konec, ko je ogromen plaz jalovine in mulja potegnil s sabo v dolino več kot polovico hriba z vsemi zgradbami vred.

Preden se je sprožil plaz, je padlo veliko padavin. Dež je povzročal taljenje snega, ki ga je januarja zapadlo več kot 100 cm. Plaz je bil širok okrog 250 metrov in dolg približno 150 metrov. (Vir: Kuščer in ostali, revija Ujma, 1988)

Plaz, ki se je utrgal s hriba Ruardi, ni poznal milosti. Več milijonov ton drsečega materiala se je usmerilo proti

Slika 10: Plaz ruši Lisco

Vir: Zgodovinski arhiv Celje

dolini s hitrostjo 10 metrov na uro in podiralo vse pred seboj. Podrti so bili številni manjši objekti, barake, kjer so Zagorjani redili domače živali in si s tem bogatili družinsko prehrano. Že prvo noč je plaz porušil tri stanovanjske hiše, hišo Vebrovih in Cilenškovih ter Hribarjevo mehanično in Bregarjevo avtoličarsko delavnico. Pod pritiskom gmote se je v četrtek porušila hiša Petra Božiča, ponoči pa še stanovanjska hiša Uran-Božičevih. Plaz je ogrožal tovarno Lisca (šivalnico v Zagorju) in dosegel regionalno cesto Zagorje-Trbovlje. Zagorjani so s tem izgubili tudi cestno povezavo s Krajevno skupnostjo Kotredež in vasjo Čemšenik. (Vir: Zgodovinski arhiv Celje)

V petek zvečer, 20. februarja, se je podrla hiša M. Hribarja, naslednjo noč pa hiša Marjana Polca in Ignaca Prašnikarja. V soboto je bilo že povsem jasno, da ne bo mogoče obvarovati oziroma zavarovati tovarniškega poslopja Lisce. Že v nedeljo tovarne ni bilo več.

Delavke Lisce, ki jim je plaz porušil komaj dograjeno tovarno, so uspeli v rekordnih dveh dneh vzpostaviti proizvodnjo v telovadnici TVD Partizan v središču Zagorja. Tam je 225- članski kolektiv v slabih delovnih pogojih delal do začetka novembra 1987, nato pa so se preselili v novo tovarno, zgrajeno v bližini porušene Lisce.

Slika 11: Tovarna Lisca se predstavlja na sejmih

Vir: Zgodovinski arhiv Celje

Ker je obstajala velika nevarnost, da bo plaz zasul strugo Kotredeščice in s tem povzročil poplave, so potok speljali po velikih betonskih ceveh. (Vir: Kuščer in ostali, revija Ujma, 1988)

Slika 12: Pomoč v opremi iz vse republike

Vir: Zgodovinski arhiv Celje

Ves čas napredovanja plazu so ekipe občinskega štaba civilne zaščite pomagale in reševale po najboljših močeh. Premičnine so odvažali v prostore Športnega društva Proletarec in v hiše sorodnikov in znancev prizadetih. Tem so urejevali začasna bivališča. Nekaterim so našli nadomestna stanovanja, drugi so prve noči prebili pri sorodnikih ali pa v hotelu Medijske toplice na Izlakah. Poleg zagorskega rudnika so prazna stanovanja nudila tudi druga zagorska podjetja in posamezniki, lastniki hiš. Buldožerji so vseskozi plazino odrivali s področja plazu, tovarnjaki pa jo odvažali na izbrane lokacije. (Vir: Kuščer in ostali, revija Ujma, 1988)

Posledice plazu so bile katastrofalne. Porušenih in zasutih je bilo osem stanovanjskih hiš, šest hiš je bilo še evakuiranih, od tega ena poslovno-stanovanjska zgradba, tovarna konfekcije Lisca, dve mehanični delavnici, kompresorska postaja Rudnika Zagorje. Zasuta je bila tudi regionalna cesta Zagorje-Trbovlje. Zato so morali prebivalci na levem bregu Kotredeščice z avtomobilom prevoziti 15 kilometrov dolg ovinek do centra Zagorja. (Vir: Jernej Podkrajšek, 2009)

Ko so se vremenske razmere ter premikanje plazu umirili po šestih dneh in 235 metrih plazine, se je pričelo odvodnjavanje in ravnanje zemlje. (Vir: Kuščer in ostali, revija Ujma, 1988)

Vojaki Jugoslovanske ljudske armade iz Celja so začeli graditi začasni, pontonski most preko potoka Kotredeščica, in tako so zopet omogočili transport in promet po cesti Zagorje-Trbovlje. Ta most še vedno povezuje krajanje na obeh straneh Kotredeščice.

Slika 13: Lisce ni več

Vir: Boris Fele

IV POMOČ PRIZADETIM IN REŠEVANJE

Začelo se je 18. 2. 1987 zvečer. Ker krajan ni mogel odpreti garažnih vrat svoje delavnice, je obvestil občinski štab civilne zaščite, da se pod Ruardijem premika zemlja. (Vir: Janez Groboljšek, 2009) Občinski štab CZ je v sodelovanju z delavci policijske postaje v Zagorju in predstavniki Rudnika Zagorje ocenil situacijo in začel ukrepati.

Slika 14: Najboljše ocene civilni zaščiti, zlasti mladini

Vir: Zgodovinski arhiv Celje

čistili tovornjake, opravljali kurirsko službo. Odrejena je bila tudi evakuacija tovarne Lisca. Šivalne stroje in vso drugo tovarniško opremo so delavke in prostovoljci preselili v prostore TVD Partizan.

Pri reševanju premoženja so sodelovali lastniki hiš, njihovi sorodniki, sosede, prijatelji, sodelavci, drugi občani, pripadniki civilne zaščite, gasilci, mladinci, avtoprevozniki ... Premično premoženje prizadetih družin se je deponiralo pri sorodnikih, sosedih. Kot skladišče so uporabili tudi telovadnico Društva Proletarec Zagorje. Istočasno je bilo poskrbljeno za začasno namestitev evakuiranih ljudi, to je 21 družin s 53 člani. Brez vabil, pozivov je pomagala tudi zagorska mladina. Mladi so delali podnevi in ponoči, raznašali so hrano in pijačo po vsem delovišču, kuhali čaj in kavo, pomagali pri selitvah, posipali cesto,

Boris Fele, direktor TOZD-a šivalnice v Zagorju je v zasilni pisarni povedal:

»Motil sem se o svojih ljudeh, krajanih, sodelavcih Lisce in vseh drugih, saj nisem pričakoval tolikšne prizadetosti, humanosti, prizadevnosti in požrtvovalnosti vseh, ki so nam v teh dneh pomagali in ponudili svojo pomoč. Poleg naših so bili neutrudni krajan Farčnikove kolonije, ki so v dežju in snegu pomagali odnašati vse, kar se je odnesti dalo. In potem fantje iz Sevnice, ki so nam pripravili zasilne prostore in organizirali delo«.

(Vir: arhiv Celje, časopis Lisce Sevnice)

Občinski štab CZ je dal na razpolago dva agregata s posebno opremo za osvetljevanje stanovanjskih hiš, ki so jih evakuirali. Vsi reševalci so dobili zaščitne rokavice in gumijaste škornje.

V času evakuacije je za zavarovanje okolice plazu in prometa poskrbela policijska postaja v Zagorju, kjer se je nabralo veliko radovednežev. (Vir: časopis Večer, 1987)

Stalno dežurstvo in pripravljenost je organiziralo tudi zagorsko komunalno-obrtno podjetje, ker je obstajala nevarnost ogroženosti oskrbe z vodo v prizadetem delu Zagorja. Ker je bila cesta Zagorje-Trbovlje zasuta, so uredili pešpot in vzpostavili nov prometni režim.

Rdeči križ Zagorje je pripravil merila za delitev sredstev, ki so se zbirala na posebnem žiro računu.

Konec februarja 1987 so prizadeto območje obiskali predstavniki slovenskega političnega vrha, med njimi Dušan Šinigoj in Jože Smole, ter pohvalili hitro pomoč in prizadevnost krajanov in drugih.

Posebna komisija pri skupščini Občine Zagorje je zbrala in pregledala vse ocene škode. Skupno škodo so ocenili na 75 odstotkov letnega družbenega proizvoda občine. (Vir: Rozina, Kronika Zagorja, 2000)

Področje	V 000 din
Industrija	5 318 196
Lisca TOZD Šivalnica Zagorje (2 649 196)	
Rudnik rjavega premoga Zagorje (2 489 000)	
Elektro Trbovlje (180 000)	
Kmetijstvo in ribištvo	12 460
Vodno gospodarstvo	814 199
Promet in zveze	4 013 329
Trgovina	198 907
Gostinstvo in turizem	403 727
Komunalna dejavnost	344 762
Društva	396 824
Materialna sredstva v lasti občanov	1 147 428
Družbenopolitične skupnosti – stroški evakuacij, pontonski most	215 328
Skupaj	12 865 160

Iz preglednice je razvidno, da je bilo največ škode v industriji in rudarstvu. Temu sledi škoda na prometnicah in zvezah ter materialnih sredstvih v lasti občanov. (Vir: Orožen Adamič, 1988)

V Zagorje je prihajala pomoč od vsepovsod. Podjetja v Zasavju so se odločila za solidarnostne delovnike. V GP Beton Zagorje so naredili kar dva solidarnostna dneva, enega za prizadete družine, drugega pa za tovarno Lisca. Tudi v Aleksincu, pobratenem rudarskem mestu v Srbiji, so ustanovili sklad za zbiranje denarne pomoči.

V PSIHOLOŠKA OCENA NESREČE

Slika 15 : »Hiša se je podrla pred mojimi očmi.«

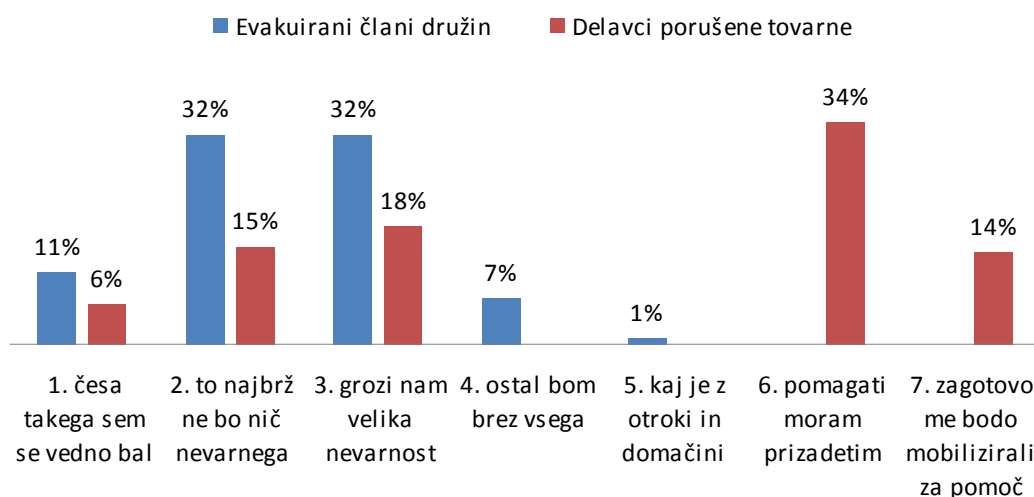

Vir: Zgodovinski arhiv Celje

Nesreča (plaz Ruardi) je bila nenadna, a se je razvijala razmeroma počasi. Čeprav so reševalci dobro opravili svoje delo, so težave nastopile kasneje, ko so prizadeti začeli reševati svoje eksistencialne probleme. To je potrdila raziskava Republiškega sekretariata Republike Slovenije in Oddelka za psihologijo ljubljanske filozofske fakultete štiri mesece po nesreči.

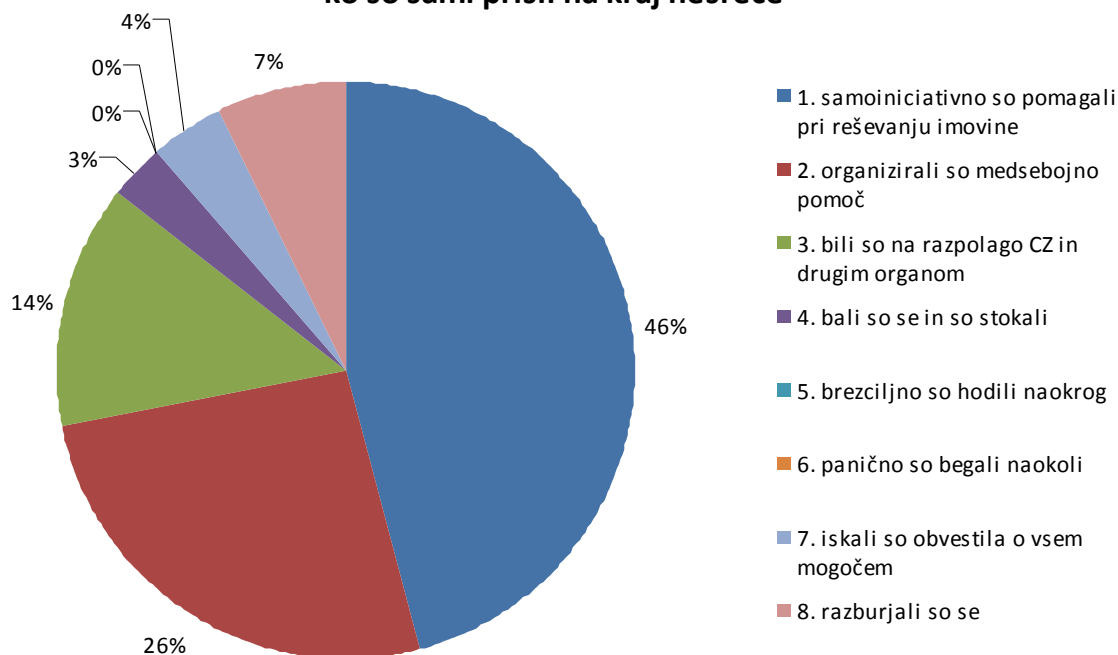
Anketirali so 23 članov evakuiranih družin – 12 moških, 11 žensk, starih v povprečju 52,4 leta z osnovno in srednjo šolo. Večina izprašanih (več kot 75%) je bila v času začetka nesreče doma oziroma so kmalu prišli domov. Prizadeti so delali v hiši ali okoli nje, počivali. Ob nesreči so bili vznemirjeni, presenečeni, potrti, nekateri tudi preplašeni in panični.

"Na kaj ste najprej pomislili, ko ste izvedeli, da gre za nesrečo?"

Prizadete je torej najbolj skrbelo, da jim bo plaz podrl hišo, da bi se komu kaj zgodilo, kam naj dajo svoje otroke in kaj bo z njihovim imetjem. Prizadeti so upoštevali navodila civilne zaščite ter nasvete sosedov in prijateljev. Prvo noč je 40% vprašanih prebilo doma, 32% pri sorodnikih ali znancih. Člani družine so praviloma prenočevali skupaj.

**Odgovori reševalcev na vprašanje o vedenju večine prizadetih,
ko so sami prišli na kraj nesreče**

Večina izprašanih je bila prepričana, da je glavni krivec nesreče zagorski rudnik. Podoben odgovor se poraja ob vprašanju, kdo naj poravnava škodo. Škodo so ocenjevali predvsem opisno, npr. »se ne da povedati«, »neprecenljiva«, »velika«. Škode, izražene v denarju, niso znali ovrednotiti, ker je bil to čas visoke inflacije, hiperinflacije. (Vir: M. Polič in ostali, revija Ujma 1988)

Slika 16: Vir: Nedeljski Dnevnik, 1987

Štiri mesece po plazju se počutje prizadetih ni bistveno spremenilo. Strah pred plazom sta zamenjala strah in negotovost. Pri mnogih so se pokazali bolezenski znaki, počutili so se tudi prikrajšane glede pomoči, ki jim je bila obljubljena, vendar še ni bila realizirana. (Vir: Nedeljski Dnevnik, 1987)

Vsi so se strinjali, da sta bili solidarnost, humanost takoj po nesreči na višku, s časovnim odmikom pa so ljudje reševali probleme počasneje ali so jih celo pozabili rešiti. (Vir: M. Polič in ostali, revija Ujma 1988)

Slika 17: Območje plazu pred splazitvijo

Vir: Geodetski zavod SRS

Slika 18: Območje plazu po dogodku in pred dokončno sanacijo

Vir: Geodetski zavod SRS

VI DANAŠNJE STANJE

Plaz je dobil oznako naravne nesreče. Strokovna mnenja so pritrdila ljudskemu glasu, da na odlagališču pristojni niso izvajali stalne kontrole in preventivnih vzdrževalnih del. Odvodnjavanje odlagališča ni bilo urejeno tako, da bi voda odtekala, zato se je na odlagališču oblikoval visok nivo talne vode, ki se je lahko dvignil celo do same površine. (Vir: Rozina, Kronika Zagorja, 2000)

Območje zemeljskega plazu Ruardi je danes sanirano. Na njem je urejen Evropark s sprehajalnimi stezami, igrišči, ribniki in športnim letališčem. Namenjen je rekreaciji. Za gradnjo objektov ta teren ni več primeren.

Tisti Zagorjani, ki ne vedo, kaj se je v Zagorju zgodilo leta 1987, si ne morejo predstavljati, da je danes ta lepo urejeni park pred 23 leti povzročil toliko strahu in škode Zagorjanom. Takratno dogajanje se je iz misli Zagorjanov umaknilo, neposredno prizadeti leta 1987 pa dogodka še vedno niso preboleli, kaj šele pozabili. Gospa Anica Božič nam je pripovedovala svojo zgodbo še vedno s solzami v očeh.

Slika 19: Evropark Ruardi

Vir: <http://zagorje.vroca.com/danes.html>

VII ZAKLJUČEK

Območje plazu Ruardi v Zagorju ob Savi je staro rudniško odlagališče jalovine, na katerem so odlagali tudi komunalne odpadke. Na odlagališču niso izvajali stalne kontrole in preventivnih vzdrževalnih del. V urejevanje razmer na odlagališču nista vlagala ne Rudnik rjavega premoga Zagorje ne komunalna služba. Odvodnjavanje odlagališča ni bilo urejeno tako, da bi voda lahko nemoteno odtekla, zato se je kot posledica velike količine padavin voda dvignila in sprožila plaz. Plaz je bil širok okrog 250 metrov in dolg okrog 150 metrov.

Več milijonov ton drsečega materiala se je usmerilo proti dolini s hitrostjo 10 metrov na uro in podiralo vse pred seboj. Porušenih in zasutih je bilo osem stanovanjskih hiš, ena poslovna stanovanjska zgradba, tovarna konfekcije Lisca, dve mehanični delavnici, kompresorska postaja rudnika v Zagorju, zasuta pa je bila tudi regionalna cesta Zagorje-Trbovlje. Evakuiranih je bilo 21 družin s 53 člani.

Začelo se je 18. februarja 1987 zvečer. Lastnik mehanične delavnice ni mogel odpreti garažnih vrat svoje delavnice, zato je poklical občinski štab civilne zaščite, da se pod Ruardijem premika zemlja. Občinski štab civilne zaščite je s predstavniki zagorskega rudnika ocenil situacijo in začel takoj ukrepati. Pri reševanju premoženja so sodelovali lastniki hiš, njihovi sorodniki, sosedje, prijatelji, sodelavci, pripadniki civilne zaščite, gasilci, mladinci, avtoprevozniki. Reševali so premično premoženje in ga skladiščili na primernih lokacijah. Prizadete ljudi so evakuirali in začasno preselili. Delavke Lisce in prostovoljci so preselili tudi šivalne stroje in drugo tovarniško opremo v prostore TVD Partizan v centru Zagorje. Organizirali so stalno dežurno službo, kajti plaz se je umiril šele po šestih dneh.

Slika 20: Ruardi po plazu

Vir: Boris Fele, direktor tovarne Lisca v Zagorju

Rdeči križ Zagorje je pripravil merila za delitev sredstev, ki so se zbirala na posebnem računu. Vsi zaposleni v Zasavju so se odločili za solidarnostne delovnike. Tudi v Aleksincu, pobratenem rudarskem mestu v Srbiji, so ustanovili sklad za zbiranje denarne pomoči. Prizadeti so bili pod pritiskom hude inflacije v takratni Jugoslaviji, zato je bilo potrebno denar čim prej unovčiti. Prizadeti in ogroženi krajan KS Franc Farčnik, ki so živeli na območju plazu Ruardi, so imeli kup težav tudi kasneje, ko so začeli reševati svoje eksistencialne probleme. Ugotovili smo, da so ljudje pripravljeni pomagati ob nesreči tudi ljudem, ki jih ne poznajo. Spoznali smo tudi, da so ljudje najbolj veseli hitre pomoči. Prizadeti nesreče ne pozabijo, ne prebolijo, drugi ljudje pa hitro odmislijo probleme, stiske prizadetih. Naučili smo se tudi, na koga se lahko obrnemo v primeru nesreče in da so nekatere službe dobro organizirane ter je nujno potrebno sodelovanje med njimi (civilna zaščita, gasilci, rdeči križ ...).

Našo zgodbo potrjujejo slike. Te so zelo zgovorne in ohranjajo spomin na minulo dogajanje.

Območje zemeljskega plazu Ruardi je danes sanirano. Tam je danes Evropark s sprehajalnimi stezami, igrišči, ribniki, športnim letališčem. Tam se sprehaja in rekreira veliko Zagorjanov, prihajajo pa tudi mladi in starejši iz drugih zasavskih mest.

Slika 21: Učenci OŠ Ivana Skvarče na krosu v Evroparku, september 2009

Vir: Arhiv OŠ Ivana Skvarče, Zagorje

VIII VIRI IN LITERATURA

- Zgodovinski arhiv Celje, fond SI za C/0826, Lisca Sevnica
- Zgodovinski arhiv Celje, fond SI za C/1386, Rudnik Zagorje
- Kuščer, D. in ostali. 1988. Plaz v Zagorju. *Ujma, Revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami*. 1988.
- Orožen Adamič, M. 1988. Škoda in odpravljanje posledic zemeljskega plazu v Zagorju. *Ujma, Revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami*. 1988.
- Polič, M. in ostali. 1988. Psihološki vidik nesreč: zemeljski plaz v Zagorju leta 1987. *Ujma, Revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami*. 1988.
- Rozina, R. 2000. *Kronika Zagorja 1950-1999*. Zagorje ob Savi, Občina Zagorje ob Savi.
- *Šolska kronika*. š.l. 1987/88. OŠ Ivana Skvarče.
- Nedeljski dnevnik, 1987
- Časopis Večer, 1987
- Ustni viri: Anica Božič, Jernej Podkrajšek, Boris Fele, Janez Groboljšek, Edvard Pavlič, Gorazd Pavlič
- <http://zagorje.vroca.com/danes.html>
- <http://www.sos112.si/slo/page.php?src=cz1.htm>

IX KAZALO

I	NAMEN NALOGE.....	4
II	ZGODBA ANICE BOŽIČ	5
III	PLAZ NA DEPONII RUARDI V ZAGORJU OB SAVI	8
IV	POMOČ PRIZADETIM IN REŠEVANJE	11
V	PSIHOLOŠKA OCENA NESREČE	13
VI	DANAŠNJE STANJE	16
VII	ZAKLJUČEK	17
VIII	VIRI IN LITERATURA	19
IX	KAZALO	20
X	KAZALO SLIK.....	21

X KAZALO SLIK

Slika 1: Vzletišče Ruardi	4
Slika 2: Šolska kronika, OŠ Ivana Skvarče, Zagorje, 1987/88.....	5
Slika 3: Hiše A. in P. Božiča	3
Slika 4: Plaz ruši hišo Anice in Petra Božiča	3
Slika 5: Plaz ruši hišo Anice in Petra Božiča	3
Slika 6: Plaz ruši hišo Anice in Petra Božiča	3
Slika 7: Plaz ruši hišo Anice in Petra Božiča	3
Slika 8: Zbiranje solidarnostnih sredstev.....	7
Slika 9: Kje so bili strokovnjaki, preden se je sprožil plaz?	8
Slika 10: Plaz ruši Lisco	3
Slika 11: Tovarna Lisca se predstavlja na sejnih	3
Slika 12: Pomoč v opremi iz vse republike	3
Slika 13: Lisce ni več	10
Slika 14: Najboljše ocene civilni zaščiti, zlasti mladini	3
Slika 15 : »Hiša se je podrla pred mojimi očmi.«.....	3
Slika 16: Vir: Nedeljski Dnevnik, 1987	3
Slika 17: Območje plazu pred splazitvijo	3
Slika 18: Območje plazu po dogodku in pred dokončno sanacijo	3
Slika 19: Evropark Ruardi.....	3
Slika 20: Ruardi po plazu	17
Slika 21: Učenci OŠ Ivana Skvarče na krosu v Evroparku, september 2009	3